

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૫૧૧/૨૦૦૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ આર.પી. ધોલરિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

=====

જયપ્રકાશ કિશોરભાઈ સુરતી અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ વતી એડવોકેટ શ્રી મનિષ જે. પટેલ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી સુશ્રી મૈથિલી મેહતા, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ આર.પી. ધોલરિયા

તારીખ ૧૨/૦૨/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. વર્તમાન અપીલ મૂળ આરોપી અપીલકર્તા દ્વારા વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ (ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૧), ભરૂચ દ્વારા સ્પેશલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૨૨/૧૯૯૯ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૯.૦૪.૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તા આરોપીને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૮ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ") ની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે પાંચ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦,૦૦૦/- નો દંડ, દંડ ન ભરે તો વધુ પાંચ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે પણ અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવીને પાંચ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦,૦૦૦/- નો દંડ, દંડ ન ભરે તો વધુ પાંચ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે. બંને સજાઓ સાથે ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨. વર્તમાન કેસના ટૂંકમાં તથ્યો એવા છે કે આરોપી મિ. સુરતી તે વખતે અંકલેશ્વર ખાતે ગુજરાત વીજ બોર્ડમાં આસિસ્ટન્ટ એન્જિનિયર તરીકે ઇન્ચાર્જમાં હતા અને ફરજ બજાવતા હતા, જ્યારે ફરિયાદી મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ એક કોન્ટ્રાક્ટર હતા જેમણે એક સોસાયટીનું નિર્માણ કર્યું હતું જેમાં અસ્થાયી

(ટેમ્પરરી) કનેક્શન મેળવેલું હતું જે રજમી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ પૂર્ણ થવાનું હતું અને તેમને કાયમી (પરમેનન્ટ) કનેક્શનની જરૂર હતી અને તેથી તેઓ આરોપી પાસે ગયા હતા, તે સમયે આરોપીએ ફરિયાદીની તરફેણમાં આવું કાયમી કનેક્શન આપવા માટે શરૂઆતમાં રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી, જે તેમની વાટાઘાટો દરમિયાન ઘટીને રૂ. ૧,૭૫,૦૦૦/- થઈ ગઈ હતી અને તેના બદલામાં તેમણે હમ્મ તરીકે રૂ. ૪૦,૦૦૦/- સોંપ્યા હતા અને બાકીની રૂ. ૧,૩૫,૦૦૦/- ની રકમ રજમી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ આરોપીના નિવાસસ્થાને સોંપવાનું નક્કી થયું હતું. તેઓ ઉપરોક્ત રકમ આપવા ઈચ્છતા ન હોવાથી તેમણે ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને એન્ટી કરપ્શન બ્યુરો, ભરૂચ દ્વારા છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને છટકું ગોઠવવા દરમિયાન, આરોપીને એ.સી.બી. ના કર્મચારીઓની હાજરીની જાણ થઈ જતાં તેમણે રકમ સ્વીકારી ન હતી અને છટકું નિષ્ફળ ગયું હતું અને આ રીતે આરોપીએ ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો છે અને આ રીતે આરોપીએ આક્ષેપ મુજબનો ગુનો કર્યો છે.

૩. ફરિયાદના અનુસંધાને તપાસ અધિકારીએ તપાસ હાથ ધરીને આરોપી વિરુદ્ધ ચાર્જશીટ રજૂ કર્યું હતું. આરોપી સામે આક્ષેપ (ચાર્જ) ફેમ કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ ગુનાની ના કબૂલી અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી.

૩.૧ ચાર્જ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે.

૩.૨ ટ્રાયલના અંતે, ફોજદારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીના નિવેદનો નોંધ્યા પછી અને પ્રાસિક્યુશન અને બચાવ પક્ષની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ ઉપર જણાવ્યા મુજબ ચુકાદો અને હુકમ આપ્યો હતો.

જ. તેનાથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ ઉપરોક્ત ક્રિમિનલ અપીલ દાખલ કરી છે.

પ. વર્તમાન અપીલ રજૂ કરીને, અપીલકર્તા મૂળ આરોપીએ મુખ્યત્વે એવો દાવો કર્યો છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે અને દોષસિદ્ધિનો હુકમ ખોટી રીતે નોંધ્યો છે. વધુમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન કર્યું નથી અને વાસ્તવમાં, પુરાવાનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન થયું જ નથી અને તેથી, આક્ષેપિત ચુકાદો અને દોષસિદ્ધિનો હુકમ રદ કરવા યોગ્ય છે.

ડ. અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટ મિ. મનીષ જે. પટેલે એવી દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદી-ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૨-મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ, ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૩-મિ. ધર્મેશ અંબાલાલ શાહ અને ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૪-મિ. ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા, જેમની હાજરીમાં આરોપી દ્વારા શરૂઆતની માંગણી કરવામાં આવી હોવાનું અને સ્વીકારવામાં આવ્યું હોવાનું કહેવાય છે, તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું અને તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને ૨૬.૦૫.૧૯૯૮ ના રોજ છટકા સમયે

ફરિયાદી અને સાક્ષીઓ તેમજ શેડો પંચે આરોપીને કોઈ રકમ સોંપી ન હતી, તેથી તત્કાળ માંગણી અને સ્વીકારના અભાવે છટકું નિષ્ફળ ગયું હતું. તેમના જણાવ્યા મુજબ, ઉપરોક્ત તથ્યોની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, ફરિયાદપક્ષ રૂ. ૪૦,૦૦ ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની શરૂઆતની માંગણી અને સ્વીકાર સ્થાપિત કરવામાં પણ સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે તેમજ છટકા સમયે તત્કાળ માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવામાં પણ નિષ્ફળ ગયું છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવા નિષ્કર્ષ નોંધ્યા હોવા છતાં કે આરોપી પાછળથી તેના ઘરમાંથી મેળવેલી વિવિધ રકમો અંગેની સ્પષ્ટતા કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો, અને તેના આધારે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી વિરુદ્ધ નિષ્કર્ષ નોંધ્યા હતા. ચોક્કસપણે, વિદ્વાન એડવોકેટ મિ. મનીષ જે. પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું સંપૂર્ણપણે ગેરઅર્થઘટન કર્યું છે અને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૮ ની કલમ ૨૦ હેઠળના અનુમાન પર સંપૂર્ણ નિર્ભર રહીને તેના નિષ્કર્ષ આધારિત કર્યા છે જે ગ્રાહ્ય ન હતું. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા, ફરિયાદપક્ષ શરૂઆતની માંગણી અને સ્વીકાર સ્થાપિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે અને જ્યાં સુધી છટકું નિષ્ફળ ગયું છે તેનો સવાલ છે, અને જો પંચ નં. ૧ ના પુરાવાને સંપૂર્ણપણે સ્વીકારી લેવામાં આવે તો પણ, તે સંજોગોમાં પણ શરૂઆતની માંગણી અને સ્વીકાર સ્થાપિત ન થવાને કારણે તથા છટકું નિષ્ફળ ગયું હોવાથી દોષસિદ્ધિ આધારિત કરી શકાય નહીં.

૭. બીજી તરફ, અતિરિક્ત સરકારી વકીલ મિસ માઈથિલી મહેતા પણ આ કોર્ટનું ધ્યાન મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીઓ જેવા કે ફરિયાદી, શેડો પંચો તેમજ અન્ય બે સાક્ષીઓ જેવા કે ધર્મેશ અંબાલાલ શાહ અને ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતાના પુરાવા તરફ દોરી ગયા છે અને દલીલ કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે અને યોગ્ય રીતે પોતાના નિષ્કર્ષ નોંધ્યા છે અને આરોપીને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે અને આ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોમાં દખલગીરી કરવી જોઈએ નહીં કારણ કે આક્ષેપિત ચુકાદામાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવા પર આધારિત છે. મિસ માઈથિલી મહેતાએ એ પણ ધ્યાન દોર્યું છે કે આરોપીના ઘરમાંથી જપ્ત કરવામાં આવેલી મુદ્દામાલની વસ્તુઓનું વર્ણન ફરિયાદમાંથી ઊભરી આવતા તથ્યો સાથે સંબંધિત હોવાનું જણાયું હતું અને તપાસ દરમિયાન ફરિયાદ સાબિત થઈ છે, તે ગણતરીએ પણ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે માન્યું છે કે ટ્રાયલ દરમિયાન શરૂઆતની માંગણી તેમજ સ્વીકાર સાબિત થયા છે.

૮. આ કોર્ટે અપીલકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટ મિ. મનીષ જે. પટેલ અને રાજ્ય તરફથી અતિરિક્ત સરકારી વકીલ મિસ માઈથિલી મહેતાને વિગતવાર સાંભળ્યા છે.

૯. આ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા આક્ષેપિત ચુકાદા તેમજ પેપર બુકના સ્વરૂપમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું બારીકાઈથી અવાલોકન કર્યું છે. ફરિયાદપક્ષના વર્ણન મુજબ આરોપી મિ. સુરતી તે વખતે અંકલેશ્વર ખાતે ગુજરાત

વીજ બોર્ડમાં આસિસ્ટન્ટ એન્જિનિયર તરીકે ઇન્ચાર્જમાં હતા અને ફરજ બજાવતા હતા, જ્યારે ફરિયાદી મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ એક કોન્ટ્રાક્ટર હતા જેમણે એક સોસાયટીનું નિર્માણ કર્યું હતું જેમાં અસ્થાયી કનેક્શન મેળવેલું હતું જે રજમી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ પૂર્ણ થવાનું હતું અને તેમને કાયમી કનેક્શનની જરૂર હતી અને તેથી તેઓ આરોપી પાસે ગયા હતા, તે સમયે આરોપીએ ફરિયાદીની તરફેણમાં આવું કાયમી કનેક્શન આપવા માટે શરૂઆતમાં રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી, જે તેમની વાટાઘાટો દરમિયાન ઘટીને રૂ. ૧,૭૫,૦૦૦/- થઈ ગઈ હતી અને તેના બદલામાં તેમણે હમ્મ તરીકે રૂ. ૪૦,૦૦૦/- સોંપ્યા હતા અને બાકીની રૂ. ૧,૩૫,૦૦૦/- ની રકમ રજમી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ આરોપીના નિવાસસ્થાને સોંપવાનું નક્કી થયું હતું. તેઓ ઉપરોક્ત રકમ આપવા ઈચ્છતા ન હોવાથી તેમણે ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને એન્ટી કરપ્શન બ્યુરો, ભરૂચ દ્વારા છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને છટકું ગોઠવ્યા દરમિયાન, આરોપીને એ.સી.બી. ના કર્મચારીઓની હાજરીની જાણ થઈ જતાં તેમણે રકમ સ્વીકારી ન હતી અને છટકું નિષ્ફળ ગયું હતું અને આ રીતે આરોપીએ ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો છે.

૧૦. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૧, અનિલકુમાર નરહરિલાલ ચોકસી, સાક્ષીની એન્ટી કરપ્શન બ્યુરો, ભરૂચ દ્વારા માંગણી કરવામાં આવી હતી. પંચ તરીકે, તેઓ રજ.૦૫.૧૯૯૮ ના રોજ છટકું ગોઠવતી વખતે અન્ય પંચ સાથે ગયા હતા.

તેઓ ફરિયાદી મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ, અન્ય સાક્ષી ધર્મેશ અંબાલાલ શાહ અને ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા સાથે આરોપીના ઘરે ગયા હતા. તેમણે તેમની જુબાનીમાં એ પણ વિગતવાર જણાવ્યું હતું કે પંચ તરીકે તેમની માંગણી શા માટે કરવામાં આવી હતી અને તેમની હાજરીમાં અલ્ટ્રા-વાયલેટ લેમ્પના ઉપયોગ અંગેનું નિદર્શન કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં મુદ્દામાલની ચલણી નોટો પર એન્ટ્રેસીન પાવડર લગાડવામાં આવ્યો હતો અને છટકા સમયે આરોપી અને ફરિયાદી વચ્ચેની વાતચીત જોવાની અને સાંભળવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી હતી કે તે તારીખે, તેઓ આરોપીના ઘરની નજીક પહોંચ્યા, તે સમયે, ફરિયાદીએ આરોપીને અસ્થાયી કનેક્શન કાપી ન નાખવા વિનંતી કરી, તે સમયે, આરોપીએ તેમને કહ્યું કે જો તેઓ કરાર મુજબ વર્તશે નહીં, તો તેઓ કનેક્શન કાપી નાખશે. વધુમાં, તેમણે આરોપીને પૂછ્યું હતું કે તેમણે નક્કી કર્યા મુજબ ગોઠવણ કરી છે અને ત્યારબાદ આરોપીને લઈ ગયા હતા અને સાક્ષી ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતાને રૂ. ૧,૩૫,૦૦૦/- ની રકમ સ્વીકારવા કહ્યું હતું જે તેમણે સ્વીકારવાની ના પાડી દીધી હતી.

૧૧. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૨, મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ, ફરિયાદીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ બિલ્ડર તરીકે કામ કરતા હતા અને તેમણે ૧૩૦ મકાનો ધરાવતી ગણેશ પાર્ક નામની સોસાયટી બનાવી હતી અને તેમણે ગુજરાત વીજ બોર્ડમાંથી અસ્થાયી વીજ કનેક્શન મેળવ્યું હતું. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી કે તેઓ અસ્થાયી કનેક્શનને કાયમી કનેક્શનમાં બદલવા માટે મિ.

ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા સાથે આરોપીને મળ્યા હતા. તે સમયે તે ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતાએ તેમને કહ્યું હતું કે રૂ. ૧,૩૫,૦૦૦/- નો ખર્ચ થશે. તેમણે ઈનકાર કર્યો હતો કે આરોપીએ ક્યારેય ફરિયાદીની તરફેણમાં કાયમી કનેક્શન આપવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ તરીકે રૂ. ૨,૩૫,૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી. જોકે તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, વિદ્વાન અતિરિક્ત સરકારી વકીલે પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવતી વખતે તેમણે દર્શાવેલા વિવિધ પાસાઓ અંગે તેમની સામસામે તપાસ કરી હતી પરંતુ તેમણે આરોપી વિરુદ્ધ કંઈપણ જુબાની આપી ન હતી અને તેમણે વર્ચ્યુઅલ રીતે પોતાની જ ફરિયાદનો અસ્વીકાર કર્યો હતો.

૧૨. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૩, ધર્મેશ અંબાલાલ શાહ, જુબાની આપી કે તેઓ નેત્રંગના રહેવાસી હતા અને બિલ્ડિંગ મટિરિયલ્સના સપ્લાયર તરીકે વ્યવસાય કરતા હતા. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી કે ફરિયાદી, મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ તેમને ઓળખે છે, તેમણે સોસાયટી બનાવી હતી. તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. વ્યાપક ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હોવા છતાં, તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન આપ્યું ન હતું.

૧૩. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૪, ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા, જુબાની આપી કે તેઓ અંકલેશ્વરની શ્રીધર સોસાયટીના રહેવાસી છે અને કરિયાણાની વસ્તુઓનો વેપાર કરે છે. તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન ન આપતાં તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૪. આ કોર્ટ રેકૉર્ડ્સ અને કાર્યવાહી તેમજ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા દોષસિદ્ધિના આક્ષેપિત ચુકાદાનું અવાલોકન કર્યું છે.

૧૫. ઉપરોક્ત પ્રકારના પુરાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટના નિર્ણય માટે મહત્વનો પ્રશ્ન એ ઉપસ્થિત થાય છે કે, શું પ્રોસિક્યુશને ત્રણ તત્વો એટલે કે માંગણી, સ્વીકાર અને ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની રિકવરી સાબિત કરી છે કે નહીં?

૧૬. આ તબક્કે, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના એ. સુબેર વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૫૮૭ : (૨૦૦૯ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૩૯૯૪) ના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી રહેશે, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) ની વૈધાનિક જોગવાઈઓના હેતુ પર વિચારણા કરતી વખતે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો કે પ્રોસિક્યુશને અન્ય કોઈપણ ફોજદારી ગુનાની જેમ વાજબી શંકાથી પર રહીને તેના હેઠળના આક્ષેપો સાબિત કરવાના રહેશે અને ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકારના યોગ્ય પુરાવા દ્વારા અન્યથા સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી આરોપીને નિર્દોષ માનવા જોઈએ, જે દોષસિદ્ધિ નોંધવા માટે સાબિત કરવા જરૂરી એવા મહત્વપૂર્ણ તત્વો છે.

૧૭. સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય વિરુદ્ધ સી.પી.રાવ (૨૦૧૧) ૬ એસ.સી.સી. ૪૫૦ : (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસ.સી. (સપ્લી.) ૩૯૩) માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે આ જ ગુનાઓ સંબંધિત પોતાના અગાઉના ચુકાદાનો પુનરોચ્ચાર કરતા ઠરાવ્યું હતું કે માત્ર રિકવરી જ આરોપી સામેનો આક્ષેપ સાબિત

કરતી નથી અને લાંચ આપ્યાનું સાબિત કરવા માટે અથવા આરોપીએ લાંચ હોવાનું જાણીને સ્વેચ્છાએ નાણાં સ્વીકાર્યા હતા તે દર્શાવવા માટેના કોઈપણ પુરાવાના અભાવે, દોષસિદ્ધિ ટકાવી શકાય નહીં.

૧૮. અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ ની સખત પૂર્વ-જરૂરિયાતોને સમજવા માટે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તાજેતરના એક નિવેદનમાં, બી.જયરાજ (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. (સપ્લી.) ૧૮૩૭) (સુપ્રા) માં અસ્પષ્ટ શબ્દોમાં અધોરેખિત કરવામાં આવ્યું છે કે, માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો માત્ર કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ ૭ તેમજ ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (આઈઆઈ) હેઠળ ગુનો સ્થાપિત કરશે નહીં. એવું પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યું છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીના કોઈપણ પુરાવાના અભાવે, કોઈપણ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ સાબિત થયો ગણી શકાય નહીં. આમ, માંગણીની સાબિતી અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ હેઠળના ગુના માટે અનિવાર્ય આવશ્યકતા અને વ્યાપક આદેશ હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. અધિનિયમની કલમ ૨૦ કે જે તેમાં પરિકલ્પના કર્યા મુજબ ધારણા (પ્રિઝમ્પશન) ની મંજૂરી આપે છે તે અંગે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે તે માત્ર કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે જ વિસ્તારી શકાય તેવી છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (આઈઆઈ) હેઠળના ગુનાઓ માટે નહીં, તે કોઈ સત્તાવાર કૃત્ય કરવા કે ન કરવા

માટે ગેરકાયદેસર લાંચના સ્વીકારની સાબિતી પર પણ નિર્ભર છે. એ વાત પર ભાર મુકવામાં આવ્યો હતો કે ગેરકાયદેસર લાંચના સ્વીકારની આવી સાબિતી માંગણીની સાબિતી હોય તો જ અનુસરી શકે. સ્વયંસિદ્ધ રીતે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માંગણીના પુરાવાના અભાવે, અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ આવી કાનૂની ધારણા પણ ઊભી થશે નહીં.

૧૯. વર્તમાન કેસમાં, આ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને ફટકારેલી સજાને બહાલી આપવા માટે વાજબી શંકાથી પર યોગ્ય, વિશ્વસનીય અને સબળ પુરાવા છે કે કેમ તે નિશ્ચિત કરવા માટે પુરાવાનું બારીકાઈથી પરીક્ષણ કરવું જરૂરી છે. જો રેકૉર્ડ પર આવો કોઈ પુરાવો ન હોય, તો તે સંજોગોમાં દોષસિદ્ધિ ટકાવી શકાય નહીં કારણ કે તેના કેસને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષની છે.

૨૦. ઉપરોક્ત તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ કોર્ટે બંને પક્ષોના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા કરવામાં આવેલી પરસ્પર રજૂઆતોના પ્રકાશમાં આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ તેમજ સાક્ષીઓની જુબાનીઓનું બારીકાઈથી અવલોકન કર્યું છે. ભ્રષ્ટાચારના કેસોમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં ઠરાવ્યા મુજબ, આક્ષેપ મુજબનો ગુનો સાબિત કરવા માટે પ્રોસિક્યુશને વાજબી શંકાથી પર રહીને ત્રણ મહત્વપૂર્ણ તત્વો સ્થાપિત કરવા જરૂરી છે. રેકૉર્ડ પરના ઉપરોક્ત પુરાવાના એકંદર વિશ્લેષણ પર, અસંદિગ્ધપણે, ફરિયાદપક્ષનો કેસ ફરિયાદી-મહેન્દ્રભાઈ સુપાભાઈ પટેલ અને સાક્ષીઓ

ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા, ધર્મેશ અંબાલાલ શાહ અને અનિલકુમાર નરહરિલાલ ચોકસીના પુરાવા પર આધારિત હતો. અનિલકુમાર નરહરિલાલ ચોકસી સિવાયના તમામ ત્રણ સાક્ષીઓ ફરિયાદપક્ષના કેસ પ્રત્યે હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા હતા અને ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન આપ્યું ન હતું. અસંદિગ્ધપણે, વાસ્તવિક છટકું ૨૬.૦૫.૧૯૯૮ ના રોજ રાત્રિના કલાકો દરમિયાન ગોઠવવામાં આવ્યું હતું, જે નિષ્ફળ ગયું હતું કારણ કે આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી અથવા સાક્ષી ભરતભાઈ જયંતિભાઈ મહેતા પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ સ્વીકારી ન હતી. પરિણામે, તેથી, છટકા સમયે એટલે કે ૨૬મી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ તત્કાળ માંગણી અને રકમ સ્વીકારવા અંગે કોઈ પુરાવા જણાતા નથી. તેને ધ્યાનમાં રાખીને, ૨૬મી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ છટકા સમયે તત્કાળ માંગણી અંગે કોઈ પુરાવા ઉપલબ્ધ ન હોવાથી ફરિયાદપક્ષનો કેસ માત્ર ૨૧મી મે, ૧૯૯૮ ના રોજ કરવામાં આવેલી આક્ષેપિત શરૂઆતની માંગણી પર જ આધારિત હતો અને આરોપીએ ધર્મેશ અંબાલાલ શાહની હાજરીમાં આરોપી પાસેથી રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ની મર્યાદા સુધીની ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ સ્વીકારી હોવાનો આક્ષેપ હતો.

૨૧. જ્યાં સુધી ધર્મેશ અંબાલાલ શાહની હાજરીમાં ફરિયાદી સમક્ષ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી આક્ષેપિત ૨૧મી મે, ૧૯૯૮ ની શરૂઆતની માંગણીનો સવાલ છે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ન તો ફરિયાદીએ તે અંગે જુબાની આપી હતી કે ન તો તે ધર્મેશ અંબાલાલ શાહે જુબાની આપી હતી કે આરોપીએ રૂ. ૪૦,૦૦૦/-

ની સદર રકમની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકારી હતી અને તે બંનેને ફરિયાદપક્ષના કેસ પ્રત્યે હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન આપ્યું ન હતું. પરિણામે, તેથી ફરિયાદપક્ષ ધર્મેશ અંબાલાલ શાહની હાજરીમાં ફરિયાદી પાસેથી આરોપી દ્વારા શરૂઆતની માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવામાં પણ સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે. સંજોગો અનુસાર, ફરિયાદપક્ષ માંગણી અને સ્વીકાર કર્યા મુજબ શરૂઆતની માંગણીના તથ્યને સ્થાપિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે તેમજ રકમી મે, ૧૯૯૮ ના રોજનું વાસ્તવિક છટકું નિષ્ફળ ગયું હોવાથી, ફરિયાદપક્ષ ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર આરોપીના ભાગનો ચાર્જ સ્થાપિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે.

૨૨. એ સિવાય પણ, રેકૉર્ડ્સ અને પ્રોસીડિંગ્સ દર્શાવે છે કે જ્યાં સુધી રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ અંગે કરવામાં આવેલી રિકવરીનો સવાલ છે તે પણ આશરે એક અઠવાડિયા પછી કરવામાં આવી હોવાથી, આરોપીને સોંપવામાં આવી હોવાનો આક્ષેપ ધરાવતી રકમ જ જમ કરવામાં આવી છે કે નહીં તે અંગે વાજબી શંકા ઊભી કરે છે, અને ત્યારબાદ ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ તરીકેનું તેનું મૂલ્ય ગુમાવે છે.

૨૩. પરિણામે, અપીલ સફળ થાય છે અને તેને મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ (ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૧), ભરૂચ દ્વારા સ્પેશ્યલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૨૨/૧૯૯૮ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ

૦૯.૦૪.૨૦૦૪ નો આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ રદ અને સેટ એસાઈડ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા આરોપીને તેમની સામે મુકવામાં આવેલા આક્ષેપોમાંથી મુક્ત (નિર્દોષ જાહેર) કરવામાં આવે છે. તેમણે જો કોઈ દંડ ભર્યો હોય તો તે તેમને પરત કરવાનો રહેશે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ, જો કોઈ હોય તો, તાત્કાલિક સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલી આપવા.

(ન્યાયમૂર્તિ આર.પી. ધોલરિયા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.